

Univerzitní základní škola a mateřská škola Lvíčata

Preventivní program školy (PPŠ)

2022/2023

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	Univerzitní základní škola a mateřská škola Lvíčata
Jméno a příjmení ředitele	RNDr. Ilona Ali Bláhová, Ph.D.
Telefon na ředitele	22435 5010
E-mail na ředitele	blahova@fel.cvut.cz

Jméno školního metodika prevence	Ing. Jitka Friedlová
Telefon	
E-mail	jitka.friedlova@cvut.cz
Specializační studium	Ne

Jméno výchovného poradce	Mgr. Kateřina Židů
Telefon	776208226
E-mail	katerina.zidu@cvut.cz
Specializační studium	Studuje
Realizátor vzdělávání	doplňující vzdělání: Metoda rozvoje kognitivních funkcí a zprostředkovaného učení žáků (160hodin), Jak zvládat problémové situace ve třídě (8hodin), Principy práce s nadanými žáky (56hodin) Práce s metodou FOCUS BOX při rozhovoru s dítětem (8)

Jméno školního psychologa	Jedná se o malou školu. Tato pracovní pozice není obsazená. Škola spolupracuje s PP Praha 6.
---------------------------	--

Obsah

1	Cíl Minimálního preventivního programu	3
2	Stručná analýza situace	4
3	Cíle prevence.....	5
3.1	Dlouhodobé cíle vytyčené pro tento školní rok:	5
3.2	Krátkodobé cíle vytyčené pro tento školní rok:	6
4	Spolupráce v realizaci MPP	7
4.1	Spolupráce s pedagogickým sborem	7
4.1.1	Seznámení s podrobnostmi preventivního programu školy na šk.r.2021/2022. 7	7
4.1.2	Domluva s VP.....	7
4.1.3	Proškolení pedagogických pracovníků, po př. správních zaměstnanců v problematice soc. patolog. jevů – diagnostika, řešení, prevence.....	7
4.1.4	Supervize pro všechny pedagogy.	7
	• Vyhodnocení preventivních aktivit s pedagogy, kteří konají preventivní aktivity v rámci výuky.	7
4.2	Spolupráce s rodiči a veřejností	7
4.2.1	Konzultace, krizová intervence	7
4.2.2	Seznámení rodičů s ŠMP.....	7
4.2.3	Aktivity pro a s rodiči zlepšení vzájemné komunikace	8
4.2.4	Třídní schůzky	8
4.2.5	Spolupráce s veřejností.....	8
4.3	Aktivity pro žáky specifická a nespecifická prevence.....	8
4.3.1	Specifická prevence.....	8
	▪ 5.3.1.1 Specifická prevence všeobecná	8
	▪ 5.3.1.2 Preventivní programy	8
	▪ 5.3.1.3 Jednorázové besedy / vždy max. 30 žáků /	8
	▪ 5.3.1.4 Skupinová práce	9
	▪ 5.3.1.5 Specifická prevence selektivní	9
	▪ 5.3.1.6 Specifická prevence indikovaná	9
	▪ 5.3.2. Nespecifická prevence	9
4.4	Školní družina	9
4.5	Spolupráce s jinými institucemi	9
5	Časový harmonogram.....	9
6	Příloha č. 1 Šíkana	11
7	Příloha č. 2.....	16

Obecný úvod

- Minimální preventivní program UZŠ Lvíčata navazuje na platné vzdělávací dokumenty, v nichž je zakomponována oblast zdravého životního stylu zahrnující prevenci zneužívání návykových látek, oblast osobního bezpečí, oblast společensko – vědní, včetně občanské, právní a etické výchovy.
- Minimální preventivní program školy vychází z Metodického pokynu MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č. j. 14514 / 2000 – 51.
- Dále je MPP aktualizován v části „Program proti šikanování“ o Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže Příloha č. 22 Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany jejich zdraví. Nastavení systémové metodické podpory a práce s rodinou a školou či školským zařízením.

1 Cíl Minimálního preventivního programu

- Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. V prostředí naší školy jde o realizaci dlouhodobého, komplexního primárního programu, do kterého bude zahrnuto vše důležité, dostupné a realizovatelné v našich podmínkách. Důraz musí být kladen na utváření celé osobnosti člověka, to je nejen na rozvoj stránky znalostní, ale především dovednostní a postojové.
- Minimální preventivní program má poskytnout žákům, pedagogům i rodičům informace v oblasti prevence rizikových projevů chování, vést žáky k osvojování základních kompetencí v oblasti ochrany zdraví a zdravého životního stylu, k jejich osobnostnímu a sociálnímu rozvoji a posílení jejich sociálně komunikativních dovedností. Zároveň má u žáků rozvíjet dovednosti, které vedou k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona.
- K rizikovým projevům chování patří široké spektrum výchovných problémů a poruch chování u dětí a mládeže – interpersonální agresivní chování (agrese, šikana, kyberšikana, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie), delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům (vandalismus, krádeže, sprejerství), záškoláctví a neplnění školních povinností, závislostní chování (užívání návykových látek, netolismus, gambling), poruchy příjmu potravy, sexuální rizikové chování, negativní působení sekt, rizikové chování v dopravě a rizikové sportovní aktivity.
- Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. – 5. ročníku základní školy.
- Vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují preventivní činnost – metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitelé.

2 Charakteristika školy

Univerzitní základní škola a mateřská škola Lvíčata (dále jen škola Lvíčata) je právní subjekt zřízený ČVUT v Praze pro předškolní a základní vzdělání. Detašované pracoviště základní školy, Bechyňova 3, Praha 6 je určeno pro základní vzdělávání, škola je umístěna v přízemí a 1. patře objektu Studentského domu.

Prostory UZŠ, které se nyní skládají z pěti tříd a potřebného příslušenství, jsou dostačující pro výchovně – vzdělávací činnosti. Pro pohybové aktivity je smluvně zajištěna sportovní hala Ústavu tělesné výchovy a sportu ČVUT Pod Juliskou Praha 6. Důraz je kladen na volnočasové aktivity a odpočinek. Ve školních třídách je v odpoledních hodinách provozována ŠD.

Univerzitní základní školu Lvíčata navštěvují žáci 1. až 5. ročníku. Celkový počet žáků je 74.

Většina žáků na ZŠ tráví svůj volný čas po vyučování ve školní družině, která je v provozu od 7:00 do 17:00 hodin. V nabídce školní družiny je i řada různých kroužků, které se liší programem tak, aby si každý žák mohl vybrat podle svých zájmů. Na mimoškolní aktivity školní družiny je také kladen velký důraz v celkové skladbě preventivního programu.

Vyučování začíná v 8 hodin a končí podle dotace hodin v jednotlivých ročnících mezi 11:40 a 14:00.

Učitelský sbor tvoří 9 pedagogů, 2 asistenti, ve školní družině pracují 4 vychovatelky.

Konzultační hodiny výchovné poradkyně a metodičky prevence jsou uvedeny v ŠOL, je ale možno domluvit i individuálně dle potřeby na žádost žáků nebo rodičů.

Případné problémy jsou ve škole řešeny ihned ve spolupráci s vedením školy, celým pedagogickým sborem a rodiči.

2 Stručná analýza situace

Sledování situace ve škole je ze strany pedagogů a dalších zaměstnanců školy průběžné po celý školní rok. Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování žáků slouží práce třídních i netřídních učitelů, pravidelné třídnické hodiny, dotazníková šetření, podněty ze strany rodičů a samotných žáků. Do školy jsou přijímány děti se zájmem o přírodní a technické vědy, které též disponují určitým nadáním. Takto nadané děti mohou mít problémy se sociálními vztahy. Za předchozího vedení byli žáci vedeni k extrémní soutěživosti, což se projevilo na jejich vztazích. Od školního roku 2017/2018 došlo k velké obměně pedagogického sboru. Tento pedagogický sbor s žáky pracuje jiným způsobem, vede je k větší spolupráci a vzájemnému respektu.

Během celého roku nebyly řešeny žádné situace, které by mohly být označené jako vážné z hlediska problematických či patologických jevů. Na konci školního roku, pak byla řešena stížnost rodiče na nevhodné chování žáků 5. třídy. Po proběhlém šetření byla situace

vyhodnocena tak, že situace nejevila známky šikany. Dále bylo konstatováno, že vzhledem k časové prodlevě nebylo možno situaci ani potvrdit ani vyvrátit. Nebyly vyvozeny žádné kázeňské postihy.

Pátá třída je v současnosti složena z 10ti dívek a 2 chlapců a po odchodu žáků z vyšší třídy se jeví situace v této třídě harmonická. Vzhledem k příchodu nových žáků bude zapotřebí věnovat pozornost jejich integraci do kolektivu.

Ve čtvrté třídě byla v roce 2021/22 řešena situace vzájemné nevráživosti mezi dvěma žáky. Na základě důkladné práce s oběma aktéry, rodiči, specialisty V. Hrbáčkem a M. Stehlíkovou pak byla situace harmonizována a na konci roku již třída byla bez obtíží.

Třetí třída, po odchodu žáka s autistickým spektrem, je v rovnovážných vztazích. Pomocí je přítomnost asistenta ve výuce.

Druhá třída je celkově dosti živá, nebyly zde však žádné závažnější výchovné i sociální obtíže. Škola v předchozím roce neřešila žádnou závažnou situaci, při které by byla někomu způsobena závažná újma na zdraví či na majetku. Jednotlivé přestupky proti školnímu řádu se dařilo řešit hned na začátku, aniž by došlo k rozvoji závažnějšího sociálně patologického jevu.

V druhém pololetí školního roku 2021/2022 školu též navštívil pan Hrbáček, který se specializuje na práci s třídními kolektivy. Jeho odborné konzultace budou pokračovat i v roce 2021/22.

V současné třetí a čtvrté třídě také proběhla spolupráce s p. M. Stehlíkovou zaměřená na práci s emocemi a pozorností.

S pracovníkem PPP p. Mýtinou pak byly realizovány programy primární prevence ve všech třídách

Škola se snaží o nastavení dobrého klimatu jak v jednotlivých třídách, tak i v celé škole.

3 Cíle prevence

3.1 Dlouhodobé cíle vytyčené pro tento školní rok:

- vytvářet zdravé školní prostředí pro všechny žáky a samozřejmě i pro zaměstnance školy. Dobré třídní (školní) klima, tolerance a fungující vzájemné vztahy jsou základním předpokladem pro úspěšné vzdělávání a výchovu žáků
- vést žáky k odpovědnosti za vlastní chování - rozvíjet u žáků sociální dovednosti (schopnost diskutovat, komunikovat, spolupracovat, dělat samostatná rozhodnutí)
- učit žáky řešit konfliktní situace (asertivní chování, efektivní komunikace)
- vést je ke schopnosti čelit tlaku vrstevníků a odmítat činnosti, které by mohly mít negativní důsledky

- posilovat sebedůvěru dětí, rozvíjet schopnost vypořádat se s odmítnutím, zklamáním a selháním, vést ke zdravému životnímu stylu "
- seznámit je s možnostmi pomoci při osobních problémech
- informovat je přiměřeně věku o návykových látkách, jejich účincích a následcích užívání
- rozšířit právní vědomí žáků v oblasti trestního práva ve spojitosti s drogami, rizikovým chováním a trestní odpovědností od 15 let
- předcházet rizikovým jevům v chování jako je šikana, kyberšikana, agrese a rizikové sexuální chování
- předcházet projevům rasismu, vést žáky k porozumění a toleranci lidí odlišných národností a kultur
- rozpoznat a zajistit včasnou intervenci v případech: poruch příjmu potravy, domácího násilí, týrání a zneužívání dětí a ohrožování výchovy mládeže
- vést žáky ke smysluplnému využití volného času, aktivnímu odpočinku
- rozšířit znalosti o bezpečném pohybu v silničním provozu a na cyklostezkách - monitorovat situaci ve škole z hlediska výskytu projevů rizikového chování
- motivovat rodiče k odpovědnosti za zdraví a výchovu svých dětí - poskytovat poradenské služby žákům i rodičům.

3.2 Krátkodobé cíle vytyčené pro tento školní rok:

- využít nabídku preventivních programů s tematikou prevence rizikového chování dětí při používání IT techniky, vstupu do aplikací, sociálních sítí a využívání internetu – prevence netolismu
- pracovat na třídních vztazích
- setkávat se s žáky v třídnických hodinách
- realizovat adaptační pobyt zaměřený na propojení, poznávání a spolupráci žáků všech tříd
- využít nabídky programů ke zlepšení třídního klimatu
- využít nabídky filmů v programu „Jeden svět“
- využít nabídku vzdělávacích pořadů s tematikou prevence rizikového chování dětí
- zajistit zájmové kroužky.
- uskutečnit 2 x ročně třídní schůzky a setkání žák x učitel x rodič (možno i online)
- zajistit vzdělávací semináře pro pedagogy dle aktuální nabídky zaměřené na prevenci rizikového chování dětí.
- reprezentace školy – účast dětí na sportovních, výtvarných a pěveckých soutěžích, dle aktuální nabídky.

4 Spolupráce v realizaci MPP

4.1 Spolupráce s pedagogickým sborem

4.1.1 Seznámení s podrobnostmi preventivního programu školy na šk.r.2022/2023

- filozofie a podrobný obsah programu
- finanční a materiální požadavky
- odborná literatura, video
- schránka důvěry
- předběžné termíny jednotlivých preventivních aktivit, zodpovědnost za jednotlivé akce

4.1.2 Domluva s VP

- zřízení školského poradenského pracoviště
- kompetence
- předávání informací
- konzultace s rodiči a žáky
- vedení spisové agendy, kartotéka problémových žáků

4.1.3 Proškolení pedagogických pracovníků, po př. správních zaměstnanců v problematice soc. patolog. jevů – diagnostika, řešení, prevence.

- drogy / alkohol, cigarety /
- šikana, vztahy v kolektivu
- extremismus, rasismus, sekty
- trestná činnost
- patologické hráčství
- záškoláctví

4.1.4 Supervize pro všechny pedagogy.

- Vyhodnocení preventivních aktivit s pedagogy, kteří konají preventivní aktivity v rámci výuky.

4.2 Spolupráce s rodiči a veřejnosti

4.2.1 Konzultace, krizová intervence

- ve spolupráci s VP, TU a ŘŠ poskytovat žákům a jejich rodičům konzultace v problémech soc. patol. projevů chování

4.2.2 Seznámení rodičů s ŠMP

- termín konzultačních hodin / kdy mohou konzultovat /
- obsah práce ŠMP / co mohou konzultovat /
- informace o ŠMP v rámci ŠOL

4.2.3 Aktivity pro a s rodiči zlepšení vzájemné komunikace

- Školní zahradní slavnost, Martinská slavnost, Vánoční dílna, provedení Vánoční hry, Masopustní slavnost, sportovní turnaje, kulturní akce
- Přednášky zaměřené na informovanost a prevenci zdravého životního stylu, vztahy s dětmi, netolismus.

4.2.4 Třídní schůzky

- v průběhu školního roku

4.2.5 Spolupráce s veřejností

- prezentace výsledků preventivních aktivit školy široké veřejnosti
- média, webové stránky

4.3 Aktivity pro žáky specifická a nespecifická prevence

4.3.1 Specifická prevence

- 5.3.1.1 Specifická prevence všeobecná

Žáci 1. - 2. ročníku:

Společné stanovení a užívání pravidel soužití mezi žáky a dospělými ve škole. Zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti, posilování zdravého sebevědomí. Posilování projevů vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry. Objevování individuálních odlišností dětí a jejich tolerance dětským kolektivem. Rozvoj schopností komunikace a diskuse ve skupině, řešení problémů a konfliktů. Rozvoj schopností klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“.

Žáci 3. - 5. ročníku:

Uvědomování si hodnoty vlastní osoby a posilování svého „já“ v pozitivním slova smyslu - učit se řešit stres a dodržovat životosprávu - posilovat schopnost spolupráce v kolektivu - uvědomování si vlastního zdravotního stavu, duševní, tělesné a sociální rovnováhy - vést žáky k aktivnímu využívání volného času se zaměřením na sport - posilovat schopnost a ochotu vzájemně si pomáhat, umět se podřídit možnostem skupiny - učit děti zvládat fyzicky náročné situace - uvědomování si základních pravidel společenského chování.

- 5.3.1.2 Preventivní programy
 - adaptační kurs
 - termín: 10.10- 14.10.2022
- 5.3.1.3 Jednorázové besedy / vždy max. 30 žáků /
 - Městská Policie, Policie ČR, HZSCR, PPP

- 5.3.1.4 Skupinová práce
 - výjezdní socializační pobyty
 - skupinová terapie / třídnické hodiny, školní psycholog, externí lektori/

- 5.3.1.5 Specifická prevence selektivní
 - zaměřena na část žáků a studentů, u kterých chceme zamezit vzniku rizikového chování

- 5.3.1.6 Specifická prevence indikovaná
 - včasná intervence, přímá práce s klientem
 - konzultace
 - individuální terapie / školní psycholog, VP /
 - výchovné komise

- 5.3.2. Nespecifická prevence
 - kroužky sportovní, umělecké, jazykové, šachy

4.4 Školní družina

- Vedoucí školní družiny úzce spolupracuje s vedením školy, se školním metodikem prevence a výchovnými poradkyněmi a podílí se na realizaci preventivních akcí nejen v rámci družiny a školního klubu, ale napomáhá i ostatním pedagogickým pracovníkům v naplňování MPP

4.5 Spolupráce s jinými institucemi

- PPP Praha 6
- Městská policie
- Policie ČR
- ÚMOB soc. kurátoři pro mládež / OSPOD /
- Krizové centrum pro děti a rodinu
- Linka důvěry
- lékaři / pediatři, psychiatři /
- média / TV, MSD, ... /

5 Časový harmonogram

Podrobný plán akcí je součástí ŠOL a průběžně je aktualizován

Všechny aktivity týkající se primární prevence budou probíhat po celý školní rok. Žáci se s jednotlivými tématy setkají především v předmětech: prvouka, přírodověda, vlastivěda, český jazyk, anglický jazyk, ale také v rámci tělesné výchovy a výtvarné výchovy. Zásadní roli pak hrají třídnické hodiny.

V Praze 24.. 9. 2021

Zpracovala Ing. Jitka Friedlová

6 Příloha č. 1 Šikana

Program proti šikanování, krizový plán (vychází z MP MSMT-21149/2016)

Charakteristika šikanování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje výchovné a vzdělávací cíle školy. Protože se šikana vyskytuje téměř na každé škole, je třeba tomuto jevu předcházet vytvářením dobrých vztahů mezi žáky a vzděláváním pedagogických pracovníků.

Šikanování lze charakterizovat jako jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Z právního hlediska můžeme šikanou označit takové úmyslné jednání, které útočí na lidskou důstojnost oběti.

Projevy šikany

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení dělí projevy šikanování do následujících skupiny:

- projevy verbální přímé a nepřímé
- psychická šikana, ke které patří také kyberšikana
- projevy fyzické přímé a nepřímé - fyzická šikana
- projevy aktivní a pasivní.

Stádia šikanování

Porucha vztahů mezi spolužáky, kterou označujeme pojmem šikana, se vyvíjí postupně od málo nápadných projevů až po nejhorší podobu. Tento vývoj můžeme podle Michala Koláře rozdělit na pět vývojových stupňů.

První stupeň (zrod ostrakizmu) Ostrakizmus se může projevit téměř v každé skupině. Podmínky jeho vzniku mohou být zcela běžné a nenápadné. V každé skupině se objevují jedinci, kteří se nacházejí na tzv. sociometrickém chvostu. Patří mezi málo vlivné a oblíbené. Pokud se cíleně nepracuje se vztahy členy skupiny, zakoušejí tito členové prvky šikanování tzv. ostrakizmus. Ostatní se s nimi nebaví, protože by to mohlo ohrozit jejich pozici, odmítají je, pomlouvají a dělají na jejich účet různé legrácky. Jedná se o zárodečnou formu šikanování.

Druhý stupeň (fyzická agrese a přitvrzování manipulace) Ostrakizmus může přerůst do dalšího vývojového stupně v situacích, kdy: ve skupině stoupá napětí např. před očekávanou těžkou písemkou a spolužáci si na ostrakizovaných žácích odreagovávají svoje nepříjemné pocity, žáci z nudy nebo z potřeby zamaskovat svoji nejistotu vymýšlejí a přitvrzují zábavu na úkor nejzranitelnějšího spolužáka, se v jedné třídě sejde několik agresivních žáků, kteří používají násilí pro uspokojování svých potřeb a mají potřebu opakovat si pocit moci nad slabším a bezbranným.

Pokud jsou počáteční pokusy o šikanování trpěny, může šikana přerůst do pokročilých stupňů. Jestliže jsou však mezi členy skupiny kamarádské vztahy a projevuje se mezi nimi soudržnost, pak jsou pokusy o šikanování neúspěšné.

Třetí stupeň (vytvoření jádra) V případě, že skupina umožnila opakování pokusů o šikánování některých svých členů, přechází šikana do třetího vývojového stupně. Z jednotlivých agresorů se vytvoří skupinka „úderné jádro“. Členové jádra začnou spolupracovat a opakovaně šikanovat nejhodnější oběť. Vhodnými oběťmi jsou žáci, kteří byli ostrakizováni. Skupina se rozdělí na různé podskupiny. Pokud se nevytvoří stejně vlivná a silná pozitivní podskupina ze slušných žáků jako je skupina agresorů, může šikana nerušeně pokračovat. V praxi se podskupiny charakterově slušných žáků nevyskytují příliš často. Pokud se však vytvoří, jsou jejich členové v nevhodě vůči agresorům už tím, že na rozdíl od nich respektují pravidla.

Čtvrtý stupeň (většina přijímá normy agresorů) Jestliže činnost jádra agresorů může nerušeně pokračovat, dojde k tomu, že většina skupiny přijme za vlastní jejich normy a ty se stanou nepsaným zákonem skupiny. V této fázi se i mírní a ukáznění žáci aktivně podílejí na týrání spolužáka a prožívají přitom uspokojení.

Pátý stupeň (totalita neboli dokonalá šikana) V této fázi jsou již normy agresorů přijaty a respektovány téměř všemi členy skupiny. Dochází k rozdělení skupiny na dvě části, které M. Kolář pojmenoval jako otrokáře a otroky. Agresori se sami označují jako mazáci, kingové, nadlidé atd. Oběti jsou označovány jako bažanti, poddaní, podlidé atd. Otrokáři využívají na otrocích vše. Od materiálních věcí (oblečení, peníze, osobní věci) přes jejich city, školní znalosti až k rozumovým schopnostem. Přitom jim způsobovat bolest, proti které se otroci nedovedou bránit. Ti se stávají závislejší a ochotnější cokoliv dělat. Členové skupiny, kteří původně se šikanou nesouhlasili, přihlížejí nebo se zapojují do týrání. Násilí nabírá na brutalitě a je považováno za normální chování nebo za vhodnou legraci. Otroci se snaží vyřešit svoji situaci opakovanými nemocemi, neomluvenou absencí, odchodem ze školy a v nejhorších případech pokusy o sebevraždu.

Varovné signály Ve třídách, ve kterých se vyskytuje šikana, mohou být učitelé jedni z posledních, kteří se o tom dozvědí. Je to způsobeno tím, že ve většině případů všichni žáci třídy ctí nepsaný zákon, že se „bonzovat“ učiteli nemá. Kdo tento zákon přestoupí, bývá odsouzen celou třídou. Pokud se žáci, kteří jsou šikaně přítomni, ale nezúčastňují se jí, svěří svým rodičům, ti velmi často mlčí. Rodiče šikanovaných žáků bývají často přemlouváni svými dětmi, aby si ve škole nestěžovali. Šikanované děti mají strach z odplaty ze strany agresorů. Z těchto důvodů je třeba, aby byl učitel schopen sám rozeznat příznaky šikany. Na to, zda je dítě šikanováno, mohou učitele upozornit přímé i nepřímé příznaky šikany.

K přímým projevům šikany patří:

- posměšné poznámky na adresu dítěte, ponižování, pokořující přezdívka, nadávky, žerty na účet dítěte;
- nepřátelská nebo pohrdavá kritika dítěte;
- šťouchání, strkání, honění a rány určené stále stejnému dítěti;
- příkazy, které dítě dostává od ostatních a plní je;
- rvačky, ve kterých je jeden z účastníků výrazně slabší a snaží se utéct. Mezi nepřímé projevy šikany patří:
- dítě nemá kamarády a je o přestávkách často samo nebo vyhledává blízkost učitelů;
- při týmových sportech není o dítě zájem a zbývá mezi posledními;
- pokud má dítě mluvit před třídou, je nejisté a vystrašené;
- dítě je stísněné, nešťastné a mívá blízko k pláči;

- zhoršuje se jeho školní prospěch a nesoustředí se při vyučování;
- dítě má často poškozené nebo rozházené věci, někdy i zašpiněný nebo poškozený oděv;
- do třídy často vchází až s učitelem;
- dítě nedovede uspokojivě vysvětlit původ škrábanců, modřin nebo odřenin na svém těle;
- žák má nadměrnou omluvenou absenci.

Jednotlivé samostatné nepřímé příznaky mohou patřit k běžnému dění ve třídě. Pokud se ale u určitého dítěte ve třídě některé z nich objevují opakovaně, nebo pokud se současně vyskytnou u dítěte větší počet těchto projevů, může to signalizovat šikanu daného dítěte.

Doporučení rodičům

Rodiče si mohou navíc všimnout dalších příznaků, které naznačují, že je jejich dítěti ubližováno nebo je přímo šikanováno. K nim patří:

- dítě nemá žádného kamaráda a ani za ním domů nepřicházejí spolužáci;
- dítě není zváno na návštěvu k druhým dětem;
- ráno dítě odkládá odchod do školy a je možné na něm pozorovat stísněnost a strach;
- často si stěžuje na bolesti břicha nebo hlavy a snaží se zůstat doma;
- prosí o odvoz autem při cestě do školy a ze školy;
 - domů nechodí nejkratší cestou; - doma je dítě smutné, objevují se výkyvy nálad, ale odmítá se svěřit s tím, co ho trápí;
- dítě má neklidný spánek;
- dítě je nečekaně agresivní k sourozencům a v některých případech projevuje zlobu i vůči rodičům;
- dítě ztrácí zájem o učení;
- dítě často žádá o peníze a neumí věrohodně vysvětlit, na co je potřebuje;
- často ztrácí osobní věci.

Jestliže učitel nebo rodič nabude přesvědčení o tom, že je dítě šikanováno, je třeba šikanu vyšetřit a zasáhnout proti ní.

Škola a prevence šikanování

Škola záměrně vytváří bezpečné prostředí, podporuje solidaritu, spolupráci a toleranci mezi žáky. Vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit školy. Rozvíjí mezilidské vztahy mezi žáky, podporuje etické jednání a okamžitě řeší zárodečné formy šikanování.

Ve školním řádu má jasně stanovená pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Každoročně provádí dotazníkové šetření zaměřené na odhalování šikany mezi žáky. Třídní učitelé zařazují do hodin osobnostně sociální výchovy aktivity podporující pocit sounáležitosti mezi žáky třídy.

Krizový plán proti šikaně

Plán č. 1 Škola dokáže řešit situaci vlastními silami

Jedná se o objevení a řešení šikany v počátečních stádiích vývoje. V těchto případech bude škola postupovat takto:

Při objevení problému (informace od rodičů, žáků, vlastním pozorováním) bude informován třídní učitel a ředitel školy. Dále bude informován metodik prevence, výchovný poradce. Tuto

šikanu řeší metodik prevence (případně výchovný poradce) ve spolupráci s třídním učitelem a ředitelem školy. Zápisy z rozhovorů a řešení šikany založí školní metodik do své agendy.

V první fázi bude stanovena forma šikany a bude proveden odhad závažnosti onemocnění skupiny. Dále bude probíhat vlastní vyšetřování šikany podle následujícího schématu:

1. Proběhnou rozhovory s informátory a obětí. Důležité je chránit zdroj informací. Rozhovory budou probíhat individuálně a musí být provedeny tak, aby o nich ostatní nevěděli (je nutné předpokládat pomstu agresorů). Z rozhovorů bude proveden zápis.

2. Nalezení vhodných svědků. Cílem je následné ověření informací.

3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky – rozhovory jsou vedeny individuálně. V případě potřeby proběhne konfrontace při protichůdných informacích max. 2 žáků spolu. Z rozhovorů je proveden zápis.

Je nepřijatelné společné vyšetřování agresorů a svědků nebo konfrontace oběti s agresory.

Během rozhovorů je třeba nalézt odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, případně kolik je obětí?

Kdo je agresorem, případně kolik je agresorů?

Kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětím?

Jak dlouho šikanování trvá?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

4. Ochrana oběti – bude věnována zvýšená pozornost školnímu klimatu a zpřísněny dohledy. Během přestávek bude dohlížející pedagog častěji nahlížet do třídy.

5. Ze zjištěných informací bude provedena předběžná diagnóza a zvolen jeden ze dvou typů rozhovoru:

- a) rozhovor s obětmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)

- b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku).

6. Realizace vhodné metody:

- a) metoda usmíření (Důraz je kladen na řešení problému, domluvu a usmíření mezi aktéry šikanování. Trestání se zde nekoná. Prostřednictvím sdílení odlišných pocitů jednotlivých aktérů a podporování schopnosti agresora vcítit se do své oběti a mít s ní soucit, je společně hledána náprava vztahu.)

- b) metoda vnějšího nátlaku (Řešení chování agresora proběhne formou výchovného pohovoru nebo výchovnou komisí složenou z vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a třídního učitele a v případě potřeby dalšího odborníka. V obou případech jsou kromě agresora přítomni jeho rodiče.)

Je vhodné dodržovat následující posloupnost vedení jednání:

- 1) seznámení rodičů s problémem

- 2) postupné vyjádření všech pedagogů

- 3) vyjádření žáka

- 4) vyjádření rodičů

- 5) rozhodování komise za zavřenými dveřmi
- 6) seznámení rodičů a žáka se závěrem komise.

Z jednání bude proveden zápis. V závěru se rodiče vyjádří souhlasem či nesouhlasem s navrhovaným řešením. Rodičům bude nabídnuta pomoc školního psychologa či jiné vhodné instituce.

7. Třídní hodina a) efekt metody usmíření b) oznámení o potrestání agresorů před celou třídou.

8. Řešení případu šikany ze strany oběti – proběhne rozhovor se zákonnými zástupci oběti za účasti třídního učitele, školní metodika prevence, výchovného poradce a ředitele školy. Při rozhovoru budou zákonní zástupci seznámeni se závěry zjištění a dojde k domluvě na dalším postupu – způsob ochrany oběti a další nutná opatření. Bude nabídnuta pomoc školní psychologa případně další instituce.

9. V případě potřeby bude svolána třídní schůzka, na které škola seznámí rodiče s řešením případu.

10. Práce s celou třídou – ve třídě dojde k uzavření celé záležitosti. Výstupem práce se třídou bude nastavení takových pravidel chování třídy, která zamezí možnost opakování šikany. Zajistí třídní učitel a metodik prevence. O výsledku budou informovat kolegy a vedení školy. Třída bude dlouhodobě sledována.

Plán č. 2

Řeší případy pokročilé šikany s neobvyklou formou, které škola nedokáže vyřešit sama a potřebuje pomoc specializovaných institucí (PPP, SVP) a Policie ČR.

V těchto případech bude škola postupovat takto:

- 1) Zvládnutí vlastního šoku – odhadne závažnost a formu šikany.
- 2) Oběti poskytne bezprostřední ochranu, bude zastaveno násilí.
- 3) Informování ostatních pedagogů a vedení školy.
- 4) Zajistí dozor nad ostatními žáky tak, aby se nemohli domluvit na křivé výpovědi.
- 5) Pokračuje pomoc a podpora oběti (přivolání lékaře).
- 6) Oznámí případ na Policii ČR a bude navázán kontakt se specialistou na

šikanování.

7) Informuje rodiče.

8) Dohodne další postup s Policií, OSPOD...

Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů lze užít běžná výchovná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele
- snížení známky z chování.

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- ředitel/ka školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, příp. pobyt v diagnostickém ústavu
- ředitel/ka podá návrh OSPOD k zahájení práce s rodinou – škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.

7 Příloha č. 2

Kyberšikana (MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Charakteristika kyberšikany

Kyberšikanu definujeme jako úmyslné zneužití informačních komunikačních technologií, zejména mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Ze své podstaty má mnohem větší dosah než šikana, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti.

Typy kyberšikany:

1. přímá: útočník -- oběť
2. v zastoupení: útočník – třetí osoba – oběť

Postup řešení

Škola se kyberšikanou zabývá vždy, když se o ní dozví. Vychází z postupu řešení šikany (viz výše) a dokumentu MŠMT.

1. kvalitní odhad situace (zvládne škola řešit vlastními prostředky nebo postoupí jinému subjektu)
2. ochrana oběti
3. zajištění dostupných důkazů s podporou IT
4. vyšetření situace
5. volba opatření
6. informování zákon. zástupců
7. závěrečné zhodnocení 8. konečný verdikt – postih

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.